

تفاوت نتیجه‌گیری با چکیده

ویرایش اول، تیرماه ۱۳۹۵

در این راهنما با توجه به اهمیت زیاد بخش نتیجه‌گیری در مقالات علمی-پژوهشی، تفاوت آن با چکیده این نوع مقالات تبیین می‌شود. در بخش نتیجه‌گیری، نتایج شامل جواب پرسش تحقیق، تمام نتایج/دستاوردهای اصلی و فرعی و همچنین موارد استفاده و کاربرد نتایج، بطور نسبتاً کامل تشریح می‌شود، که طبعاً از لحاظ ظاهری نیز طولیتر از چکیده است. البته این مهارت و تبحر نویسندگان است که بتواند هرچه کاملتر و شفافتر در حجمی استاندارد، بخش نتیجه‌گیری را تدوین کند. دقت شود که در این نوشتار، منظور از «نتایج» لغت **conclusions** است و نه لغت **results**. در ابتدا توصیه می‌شود راهنمای کوتاه «تدوین چکیده مقالات علمی-پژوهشی» در وبگاه انجمن مطالعه شود. راهنمای کوتاه «تدوین نتیجه‌گیری در مقالات علمی-پژوهشی» نیز در مرحله تکمیل است. بعضاً در داوری مقالات یا حتی مقالات چاپ شده، مشاهده می‌شود که متن بخش نتیجه‌گیری، (عیناً) مشابه متن چکیده است که جداً باید از این کار خودداری نمود. برای تبیین این موضوع و در ادامه راهنمای حاضر، بر تفاوتها تمرکز شده است تا برای نگارندگان مبتدی کاربردی‌تر باشد.

- جواب پرسش تحقیق و این که در مقاله دقیقاً جواب چه بخشی از چالش داده شده است، بطور شفاف و نسبتاً کامل در نتیجه‌گیری آمده است. اما در چکیده بر حسب مورد و حالات متعدد، به نوعی سرریخته جواب داده شده یا گفته می‌شود که جواب در حالات مشخص یا مختلف بررسی شده است.
- بطور کلی در بخش نتیجه‌گیری، توضیحات و نتایج کاملتر از چکیده درج می‌شود. در نتیجه‌گیری، نتایج بطور واضح، شفاف و دقیق بیان می‌شود، اما در چکیده ممکن است از عبارات نسبتاً کلی استفاده شود.
- نتایج بطور کیفی و کمی در نتیجه‌گیری ذکر می‌شود، اما به علت وجود شرایط و حالات متعدد، ممکن است ذکر نتایج کمی در چکیده میسر نشود.
- برخلاف متن چکیده که در آن، دامنه مطالعه، طبقه‌بندی رفتار/پدیده‌های کشف‌شده، محدوده‌ها و حالات خاص مورد بررسی، به اختصار بیان می‌شود، در بخش نتیجه‌گیری این موضوعات به تفکیک تشریح می‌شود.
- ذکر کامل محدودیتها، مزایا و معایب روش/نتایج و مقایسه با سایر نتایج/روشها در بخش نتیجه‌گیری آورده می‌شود و تحت شرایطی که روش ارائه شده کار می‌کند، مشخص می‌شود.
- در بخش نتیجه‌گیری، تبیین دقیق فرضیات و شرایط مورد «بررسی و مطالعه» صورت می‌پذیرد؛ اما در چکیده، ممکن است تنها فرضیات اصلی ذکر شود.
- در بخش نتیجه‌گیری، صراحتاً کاربردها، شرایط و دامنه کاربرد و این که نتایج حاصل به چه دردی می‌خورد، بیان می‌شود؛ اما در چکیده ممکن است در این خصوص تنها به یک یا چند کلمه بسنده شود و مجال برای تشریح آن نباشد.
- در نتیجه‌گیری، در خصوص تمام ابعاد مورد مطالعه در مسئله، جمع‌بندی می‌شود، اما در چکیده ممکن است تنها نامی یا اشاره‌ای از چند بعد دیگر مطالعه انجام‌شده، بعمل آید. به عبارت دیگر، ممکن است مجال یا لزومی برای طرح نتایج فرعی در چکیده نباشد.
- در بخش نتیجه‌گیری، بطور ضمنی (یا بعضاً بطور صریح) پیشنهاد ادامه کار ذکر می‌شود؛ اما ممکن است که پیشنهاد ادامه کار بطور صریح در بخش دیگری (نیز) آورده شود.
- با خواندن چکیده، تمایل فرد خواننده به مطالعه مقاله تقویت شده، گرچه ممکن است به علم وی چیزی افزوده نشود؛ اما توقع این است که با خواندن متن کامل و شفاف بخش نتیجه‌گیری، علم فرد خواننده محقق افزوده شود.
- دقت شود که نباید در بخش نتیجه‌گیری، به نتایجی اشاره کرد که در متن مقاله به آن پرداخته نشده است.
- همانطور که اشاره شد، متن نتیجه‌گیری طولیتر از متن چکیده است؛ اما ملاحظه می‌شود که متن نتیجه‌گیری مقالات دانشجویان، بعضاً کوتاهتر از چکیده است. به علاوه، چکیده مقالات علمی-پژوهشی (در اکثر قریب به اتفاق نشریات علمی-پژوهشی) در قالب یک پاراگراف تدوین می‌شود؛ اما بخش نتیجه‌گیری ممکن است حاوی چند پاراگراف باشد.

سید حمید جلالی نائینی